

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Paakkari, Olli

Title: Opetusta ja oppiainetta kehittämässä

Year: 2021

Version: Published version

Copyright: © 2021 Liikunnan ja Terveystiedon Opettajat

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Paakkari, O. (2021). Opetusta ja oppiainetta kehittämässä. Liito : Liikunnan ja terveystiedon opettaja, 2021(1), 24.

Opetusta ja oppiainetta kehittämässä

Teksti: Olli Paakkari

Nöyrimmät kiitokset vuoden terveystiedon opettaja -huomionosoituksesta. Arvostan sitä kovasti, koska se tulee kollegoilta, jotka tietävät mitä laadukas terveystiedon opettaminen ja opetuksen kehittäminen vaativat.

Huomionosoitus tuli minulle suurena yllätyksenä, koska tyypillisesti palkinnon saajat ovat työskennelleet peruskoulussa tai toisella asteella terveystiedon aineenopettajina. Itse työskentelen Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisessä tiedekunnassa opettajankouluttajana, joten kuvitelin, etten edes kuulu varsinaiseen kohde-ryhmään, josta valinnat tehdään.

Olen ehtinyt parikymmentä vuotta kestäneen työurani aikana touhuamaan monenlaisten terveystietoon liittyvien asioiden parissa. Olen muun muassa toiminut opettajana yläkoulussa ja lukiossa, kouluttanut terveystiedon aineenopettajia, kirjoittanut oppikirjoja, ollut luomas- ta oppiaineen teoreettista perustaa, osallistunut eri kouluaiteiden opetus suunnitelmien laatimiseen, kehittänyt oppiaineen arviointia sekä työskennellyt pitkään ylioppilastutkintolautakunnassa. Nämä erilaiset tehtävät ovat aina avanneet uudenlaisia maisemia terveystieto-oppiaineeseen ja sen kehittämiseen sekä vieneet minua eteenpäin opettajana ja opettajankouluttajana.

Opetuksesta

Arkityöni opettajankouluttajana koostuu kolmesta päätehtävästä: opettamisesta, tutkimustyöstä ja yhteiskunnallisista tehtävistä. Opetustehtävänä sisältävät muun muassa terveystiedon opettajan asiantuntijuuden kokonaisvaltaista kehittämistä, ainedidaktiikkaa sekä opettajaharjoittelun ohjaamista. Suomalainen koulujärjestelmä perustuu opettajien autonomialle. Siksi terveystiedon opettajankoulutuksen keskeinen tehtävä on kouluttaa itseohjautuvia opettajia jotka pystyvät tekemään perusteltuja pedagogisia päätöksiä. Tämän ajatuksen ohjaamana haastan opettajaopiskelijoitani tarkastelemaan kriittisesti oppimisen keskeisiä edellytyksiä, uudistamaan opetusta ja toisaalta säilyttämään hyviä käytänteitä niiltä osin kuin ne ovat perusteltuja. Opettajankou-

lutuksessa hankittu osaaminen ymmärtävän oppimisen edistämisestä ja oman työn kehittämisestä siirtyy ajan myötä käytäntöön ympäri Suomea, sillä valtaosa terveystiedon aineenopettajista koulutetaan liikuntatieteellisessä tiedekunnassa.

Oppiaineesta

Nykymuotoisen terveystieto-oppiaineen historia on suhteellisen lyhyt, noin 20 vuotta. Tällä ajanjaksolla oppiaineemme on kohdistunut runsaasti sekä kansallista että kansainvälistä huomiota. Kansallisesta näkökulmasta tarkasteltuna terveystieto oli 2000-luvun alun tuntijakouudistuksen jälkimainingeissa suurenuslasin alla, ja työsarkaa on ollut runsaasti tarjolla kun terveystiedosta on pyritty rakentamaan vakavasti otettava reaaliaine. Kansainvälisessä katsannossa Suomi on kehittääkärjessä maailman mittakaavassakin ajateltuna; koska terveystieto on meillä itsenäinen oppiaine eri kouluasteilla, herättää oppiaineemme teoreettinen perusta, opetus suunnitelmat, oppimistulosten arviointi sekä oppiaineen kehitys kiinnostusta myös muissa maissa.

Muutokset esimerkiksi opetus suunnitelmissa, oppiaineen arvioinnissa tai terveystiedon reaalikokeissa voivat vaatia opettajakunnalta uudelleenajattelua, kouluttautumista ja ylipäättään vaivannäköä oman osaamisen kehittämiseksi. Näihin haasteisiin opettajakunta on vastannut pääosin kiittävästi. Vahvalle teoreettiselle perustalle rakennettu ja tulevaisuuden osaamisvaatimukset huomioiva oppiaine on sekä oppilaan, opettajan että yhteiskunnan etu. On hyvä muistaa, että oppiaineen arvostus ansaitaan päämäärätietoisella työllä ja riittävällä vaatimustasolla, ei välttämättä kulkemalla suuntaan joka opettajana tai opettajankouluttajana tuntuu sillä hetkellä mukavimmalta tai omaan osaamiseen sopivimmalta. Hyvästä kehityksestä huolimatta haasteita riittää jatkossakin. Esimerkiksi oppiaineiden arviointia koskevien tutkimusten mukaan terveystiedossa annetaan osaamiseen nähden enemmän kiitettäviä arvosanoja ja vähemmän heikompia arvosanoja kuin joissakin toisissa reaaliaineissa. Huolellinen perehtyminen uusiin perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereihin ja näiden systemaattinen käyttö arjen koulutyössä toivottavasti aut-

tavat tasaamaan eroja oppiaineiden välillä sekä oppiaineen sisällä.

Yksin ja yhdessä

Opetuksen ja oppiaineen kehitystyössä monella tavalla mukana oleminen on ollut henkilökohtaisesti perin kasvattavaa. Kyky oman ajattelun ja sen rajoitteiden tiedostamiseen, olennaisen erottamiseen, epävarmuuden sietämiseen, eri näkökulmien punnitsemiseen sekä monenkirjavan palautteen käsittelemiseen on vuosien varrella kasvanut. Inspiroivan ja merkityksellisen työn tekeminen on ollut mielekäästä, mutta toisaalta vastuullisten tehtävien tuomat paineet ja työkuorma ovat paikoin olleet raskas taakka kannettavaksi. Kansallisen tason ratkaisut vaikuttavat aina tuhansiin opettajiin ja satoihin tuhansiin lapsiin ja nuoriin pitkällä aikavälillä. Tämän mittakaavan muistaminen on olennaista, ja se on johtanut kohdallani toistuvasti kaiken kyseenalaistamiseen, omasta osaamisesta lähtien. Näissä kaurismäkeläisissä hetkissä käy väistämättä mielessä se, että palkkansa voisi ansaita jollakin muullakin tavalla.

Onneksi nämä ovat kuitenkin yhteiset talkoot. Iso osa tästä huomionosoituksesta kuuluu myös niille ihmisille, joiden kanssa olen saanut työskennellä. Matkan varrella olen saanut olla mukana monissa ammatitaitoisissa työryhmissä ja hankkia sivistystä itseäni paremmassa seurassa. Tähän joukkoon kuuluu lukuisia ihmisiä muun muassa opettajakunnasta, yliopistoista, valtionhallinnosta ja järjestöistä. Kiitokset teille kaikille uusista ajatuksista, haastamisesta, tukemisesta, ongelmien ratkaisemisesta ja pyyteettömästä työstä yhteisen hyvän eteen. Arvostan.

Voimia meille kaikille arkeen, innostusta oppimisen ihmettelyyn ja nuorison kanssa työskentelyyn. Teemme terveystiedon opetuksen kautta kiistatta tärkeää sivistys- ja kansanterveystyötä.

Kirjoittaja Olli Paakkari toimii terveystiedon lehtorina Jyväskylän yliopistossa.